

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Národní tiskárni“ v Tavčerjevi hiši „Hotel Europa.“

Domače stvari.

— (Z Dunaja) se nam piše: Smešno je trditi, da se tukajšno občinstvo ne bi zanimalo za uredjenje razmer med državo in katoliško cerkvijo. Cesar sam si da vsak dan v Buda-Pešto poročati o teku debate. Minister Auersperg bi ne bil govoril tako robato proti klerikalcem, ko ne bi vedel, da ima cesar odločno voljo postave sankcionirati in uvesti. Klerikalci to čutijo, a oni računajo na kake notranje ali vnanje zmešnjave; kaka mala revolucija delavcev bi tem ljudem najljubša bila. A ničesa takega se neče zgoditi, noben „čúdež“ in nič; stvari teko mirno naprej in tudi tukaj zbrani škofje ne bodo šli v ogenj za prenapeteže „pravne“ stranke. Večina škofov si ne želi biti mučeniki, ampak se pogoditi z državo, ker bi prestroga opozicija cerkvi več škodovala, nego hasnila.

Potrebno se mi zdi tukaj omeniti, da je med onimi 224 poslanci, ki so glasovali za konfesijonelni predlog, **dvanajst katoliških duhovnikov**. Postave tedaj vendar ne morejo tako strašne in brezverske biti, kakor jih slikajo klerikalni listi, zlasti slovenski, sicer bi ne glasovalo zanje toliko iskrenih katoliških duhovnikov. Vse drugo je katoliška cerkev, kakor pa tako zvana „pravna stranka“, katera je toliko nepotrebna prepira napravila med nami Slovenci. Pravna stranka je čudna zmes feudalno-aristokratičnih in birokratično-absolutističnih posvetnih ljudij združenih z nekaterimi fanatičnimi popi (duhovnike v vzvišenem pomenu besede take može ne moremo imenovati).

— (Kako nekateri duhovniki lo-povsko zoper nas) agitirajo, kaže sledeči dopis, ki ga je dobila naša administracija: „Kompolje, fara Dobropoljska, pošta Velike Lašče 13. marca. Jest Janez Pirc pišem narodni tiskarni v Tavčerjevi hiši, de jest, ki sem bil naroču „Slovenski tednik“ za pol leta, taku sim želu še za naprej naročit ga. In mi je prav dapádu, al za naprej ga ne bom več naroču, zakaj ne, za tistu ne, kir so mi gaspud fajmoštr prav zlo to branje preklicali. Sa me paklicali gor v farovš in sa me prav grozno šinfali, ker „Slavenski tednik“ berem. Sa rekli, „Slovenski Narad“ in „Slavenski tednik“, tiga ne brat. Če boš ta strup brav, taku te bom vun iz katolške vere spisal. Jest takega ne odvežem od grejhu, kateri „Slovenski tednik“ bere. Raji „Slovenca“ ali „Danico“. Jest sem pa reku, saj takega ni nič notri pisanu, de b ne smu brat. Notri je le pisanu, kaj jima zana cejna žitu, al pa kaj se kaj novga zgadi pa svejti. Pa to mi se nerbl dapade. Tudi sa loterijske številke, tu žiher berem. Vse glih gá ne smem več brat.“ To je pismo, ki gotovo nij bilo namenjeno, da se tiska, a natisnemo ga tudi v nevarnost, da bo zdaj dotični fanatikar kmeta zopet insultiral, — ker je to zopet eklatanten dokaz, kako nesramno nekateri duhovniki „vero“ in cerkev zlorabijo, da naivne kmete sleparijo in od branja odvrtaajo. Kdo pameten ne bi glasoval za konfesijonalne postave, ki bodo tem omikosovražnim duhovnikom vendar nekoliko arogance, prevzetnosti in nevredne gospodo-

željnosti odvzele, — ako take reči pozna in ve. —

— (C. k. ljubljansko deželno sodišče) je po dvadnevem obravnavanju, obsodilo zarad zločinstva tatvine po §§. 171, 173 in 174, in zarad zločinstva javne posilnosti po §. 81 k. z. Janeza Abeta, po domače Mačka iz Trzina na sedem let teške ječe in njegovega tovariša Jakob Wilfana, po domače Srov, zarad zločinstva tatvine na pet let teške ječe. Kradla sta ta možakarja v zvezi z še drugim neznanim tatovom po raznih krajih, tako pri trgovci Krisperju v Kranji, pri kaplanu Staretu v Št. Vidu pri Ljubljani itd. Kar se tiče blaga, nijsta bila zbirljiva, zlato, srebro, sukmeno blago, krave itd. Pri obravnavi sta oba tajila in bila čisto nedolžna. V preiskavnem zaporu sta bila oba 23 mesecev. Oba sta zoper obsodbo napovedala priziv na višjo sodnijo v Gradci.

— (Odlíkovanje.) Mesarski hlapec Janez Koman v Ljubljani je bil 7. februarja necega slepega berača Petra Vrečarja iz Ljubljanice izlekel in smrti rešil. Za to mu je dala dež. vlada postavno taližo. — Bilo bi morda še bolje, ko bi bila vlada starega berača obdarila.

— (Nesrečo pri konjereji) imajo letos — kakor se nam piše — nekateri kmetje v ljutomerski okolici. Mladi žrebiči črkajo namreč prav mnogim kobilam. Ubogi kmetje si kar ne vedo pomagati. Te dni je na Krapji poginila z žrebetom vred celo najlepša kobila naše okolice, za katero se je lastniku uže 800 gld. ponujalo. Lastnik je uže pri raznih razstavah in premijah 62 zlatov za-njo dobil.

— (Iz savinjske doline) se nam piše, da koze tam hudo razsajajo. V malih tednih sta zaporedom umrla učiteljeva žena in učitelj sam pri Št. Jurji pod Tabrom. Na Vranskem so se koze tudi nemilo širiti začele. in šolska oblast je v soglasji z občinskim potrudila se, da šolska mladost ne bode preveč od bolezni prijeta. V Rečici ljudje za koze zelo mrjo in tudi okolo Žavca in Celja je mnogo bolnikov.

— (Tatvin) je letošnjo zimo bilo okolo Braslovč v savinjski dolini toliko, da še nikoli takega.

— (Iz Šmartnega) pri Vurmbergu se piše „Slov. Gosp.“: Andrej Kunač, kovač, 23 let star, sin bogatih km. staršev pri sv. Marjeti na Pesnici, se je pred 4 tedni k nam priženil. Vzel je pošteno 30letno hčer rajnega kovača Petriča, pri katerem se je bil A. Kunač nekaj let popred svojega rokodelstva izučil. Po poroki pri sv. Marjeti se preseli pred 4 tedni Kunač na svoje novo posestvo v Ciglencah, pri katerem je že od nekdanj kovačnica. Brž v prvih dnevih svojega zakona je A. Kunač, kakor spričujejo njegovi sosedí, svojo ženo Ančko in staro njeno 70letno mater že pretepeval tako, da ste bili prisiljeni enkrat v temni noči od hiše pobegnóti. V svoji kovačnici še dozda A. Kunač nij začel ničesar delati; mesto dela pa je pridno zahajal v krčmo. 6. marca zvečer proti 11. uri pride A. Kunač iz omenjene krčme proti svojemu domu, od katerega vidi, kakor pravi, dva človeka bežati. Mislé, da sta tatova, ustrelí za njima in zgineta. Potem gre k sosedu in ga prosi, naj gre z njim gledat, kaj se je v hramu zgodilo, češ, da se boji, da so tatovi v njem. Ko v hišo stopita, najdeta vse tri hišne prebivalce mrtve ležati. V prvi izbi leži v postelji 70letna vdova, poleg nje njena rejenka in vnukinja Sletna Ana Kolarič, v drugi izbi pa mrtva mlada žena Kunačeva. Popoldan ob pol 3 se začne sodnijska preiskava po preiskovalnem sodniku g. Peharcu iz Maribora, ki je trajala od $\frac{1}{3}$ ure popoldan do 5. ure v nedeljo jutro. Ker so vse reči v hramu in zunaj hrama nepremaknjene bile, tudi ničesar poškodovanega najti nij bilo, ni misliti, da bi bili roparji strašnega umora krivi. Jako sumljiv je A. Kunač sam, katerega je dal sodnik zgrabiti in v Maribor odpeljati. 9. t. m. popoldne so bila trupla umorjenih od zdravnikov preiskana in rane popisane. Sletna Ana Kolarič ima na glavi 10 večjih ran, in vrh tega še 20 manjših, toraj vseh skupaj 30 ran! Naj huje pa je razmesarjena mlada žena sama. — Žalostno

je bilo gledati, kako so v slovesnem sprevodu trupla treh umorjenih na pokopališče zanesli, in vse tri v eden grob položili, da nedolžni otrok leži na sredi med svojo babico in tetico. —

— (Davek na brado.) Po Ižanskem pri Ljubljani se od klerikalne strani med kmete trosi vest, da bo moral vsak kmetisk fant, ki brke nosi, pet goldinarjev davka plačati. — To je prav enako načinu, kako neki popi proti konfesionalnim postavam agitirajo. Neumen kmet se da povsod preplahtati, pameten kmet pa uže ve, kaj je sleparija.

— (Smrt v morji.) Pred nekaterimi dnevi so šli trije finančni stražniki blizu Grada po morji na stražo. Hud vihar nastane. Vsi trije so našli smrt v morji, barko pa so našli drugi dan s puškami vred pri bregu.

— (Sodnijski služabnik Kocijančič) je bil pretečeno soboto zvečer, vračajoč se iz Kviškega, teško ranjen od 4 mož blizu ceste, katera pelje v Sabotin. Misli se, da so to hudodelstvo učinili 4 mladeniči, kateri so bili tisti dan pri tukajšnji sodnji zaradi hudodelstva javne posilnosti ostro kaznovani. Preden je bil Kocijančič ranjen, je slišal besede: „Ta tu je tudi od tribunala, dajmo mu.“

— (Požar.) Pogorelo je 8. t. m. na Grezupljem poslopje J. Janežičevo in sosedovo. Škode je nad 5000 gld. Isti dan je gorelo blizu Žuženberka v Stranski vasi, pri Fr. Logarji in Leganu, škode je za 1880 gold.

— (Umrlo je v Ljubljani) leta 1873 989 osov, od teh je bilo 548 možkega, 441 pa ženskega spola. Leta 1872 je umrlo 811 osov. Torej lani 178 več. — Koze so se začele nže v marcu 1873, pa še zdaj razsajajo. Do konca decembra je umrlo 49 osov na kozah. — Same so se umorile tri osebe. Dva človeka sta se ustrelila, eden je pa v vodo skočil.

— (Lov) na race in druge povodnje tiče, je kar je sneg padel v ljubljanski okolici posebno izdaten.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Na Dunaji so poslanci v državnem zboru presojevali nove postave, ki tako govore, da bi duhovni imeli vso pravico v cerkvi, a v druge posvetne reči bi se pa ne imeli vtikati, in da bi v vseh rečeh, ki niso verske, država smela nadzorstvo imeti. Duhovni so zoper te postave strašno hudi, ker ne bodo več tako mogočni, kot prej v posvetnih rečeh. Za to pravijo, da je „vera“ in „cerkev“ v nevarnosti, kar pa nij res. Oni le za sebe skrbje. — V posvetovanji o teh vprašanjih so prav dobro govorili naši slovenski poslanci dr. Razlag, Pfeifer in dr. Vošnjak, ki so imeli svobodo duhovenskega stanú, pa tudi korist kmetovo pred očmi. — Te dni se posvetujejo o tem, da naj se tudi bogatim duhovnijam in kloštrom davek naloži, ne samo revnim kmetom. Neki duhovni gospodje pa spet lažejo, da gre „za vero“.

Papež Pij je za dobro spoznal proti avstrijskim konfesionalnim postavam razposlati hudo encikliko. V njej pravi, da se mu bolečina njegovih ran vedno vekša, in sicer od ljudstva, ki je bilo nekđaj z njegovim stolom ozko zvezano. Dalje pripoveduje, da je uže „pred nekaterimi leti nekaj avstrijskih postav, ki mu niso bile po godu, preklel, vsled svojega od boga mu danega posla. Zdaj da je prisiljen toisto storiti proti novim postavam, češ, da so popolnem nasprotno Kristovemu nauku, ker njegovo cerkev delajo za služno, akopram ji je njen ustanovitelj dal oblast, postave dajati, obsođbe izrekati in na njene podložne posilje izvrševati, ne pa da bi bili njegovi nasledniki kaki posvetni oblasti podvrženi.“ Nezmotni oče se dalje jezi, da se o konfesionalnih postavah posvetuje, ne da bi se bilo prej njega poprašalo, in pravi, da bi se to ne bilo poskusilo v onem času, ko je javna zvestoba še veljala. Tudi mu nij prav, da se novoiznajdene dogme imenujejo spremembe katoliške vere in cerkvene ustave. Pravi, da se bo pod varstvom novih postav delalo zoper duhovenstvo, ki vodi ljudstvo k evangelični popolnosti (na pr. Križan) in se boji, da se bodo s temi postavami vse verske sekte sprijaznile — se ve da, papeževa cerkev je še vedno sovraštvo pridigovala. Končno je nj. svetosti hudo, da bode duhovenstvo toliko posvetnega imetja izgubilo. „Zato pa vas podpihujemo in podžigamo, bratje v Kristu, da skrbite, da odvrnete pretečo

nevárnost sé srčnim in hrabrim bojem. V Kristovi veri in ljubezni (!) se torej vzdignite in uprite z nami vred, ter se pomerite sé sovražniki; postavite krepko trdnjavo pred hišo Izrael. Mi bodemo vedno z vami, kajti rajši umremo, nego da bi v služnosti živeli. Zberite se prej ko morete, ter se pomenite, kako boste najkrepkejše branili svobodo cerkve. Sicer pa se nadejamo, da bog to zlo na kak drug našin odvrne. Obrnili smo se s pismom do našega preljubega pobožnega in vernega sina Franje Josipa, in smo ga zaprisegli, naj ne proda cerkve grdi služnosti in naj ne pahne katoliških podložnih v največjo revno. Ker bo pa sovražnikov veliko, požurite se. Bog naj bode z vami, naj vas podpira. V znamenje božjega varstva in kot spričevalo naše posebne udarnosti damo vam in vašemu duhovenstvu ljubeznjivo apostolski blagoslov.“

Vnanje države.

Stari *španjski* vojskovodja Espartero je pisal Castelarju za god pismo, v katerem pridiguje složnost liberalnih strank. H koncu lista pravi: „Ne dvomite, naša hrabra armada, katere dejanja me očarujejo, kakor ob času moje mladosti, ona doseže dar svoje srčnosti in discipline. Ona vzdrži našo slavno zastavo, ona reši svobodo sé srečo domovine vred.“ — Vlada je izpoznala, da bi bilo z eventuelnim padom Bilbae več izgubljenega nego eno samo mesto. Za to gredo iz Madrida vse čete na severno borišče. Bilbao se more iz lastne moči še do srede aprila vzdržati. Torej se lahko zgodi, da so se Karlisti in vsi legitimisti prekmalu veselili.

Nemška „National-Zeitung“ govori o posvetovanji o avstrijskih konfesionalnih postavah in sklepa nasproti dolženju ultramontancev, da mora država določevati, kje se začenja cerkvena svoboda in kje ima konec. Avstrija in Nemčija ste si v tem edini, ne ker se je o tem obravnavalo, nego ker drugače ne morete ravnati. Avstrijske postavne niso ponarejene po lanskim pruskim, pač pa po avstrijske potrjujejo, da so bile pruske prave.

Izpred sodnije.

Dva ženska ljubljanska Plahta.

(Konec.)

Dr. Munda, kot zastopnik Izatičeve konkursne mase pravi, da ima kot zastopnik terjati od Aristotelesovke 2400 gld.

Bogata sestra gospoda Aristotelesesa je bila sicer v Trstu pred sodnijo poklicana, pa kot svakinja zatoženke nij hotela ničesa izpovedati.

Aristotelesovkina hišina pravi v pročitnem zapisniku, da je njena gospa (zatoženka) zmerno in skromno živela in da je bila v gospodinjstvu prav skrbna in natančna. Imela je samo dve navadni obleki in samo 6 srajc. Dobro so pri njej živele samo mešetarice z denarjem, ona sama pa ne.

Protokol gospe Nebenführer, vdove železniškega uradnika pravi, da jej je Aristotelesovka na ponarejene menjice dolžna 1200 gld., katere plačati se je zavezal njen mož.

Ker je gospa Serafina Gajdičevka odpotovala, pa sodnija ne ve kam, se pročiata njen protokol. Ko se je bil njen mož, mestni blagajnik, lansko leto sam ustrelil, je prejela od svojih sorodnikov in od dobrotnikov več stotin denarja, katerega je pri Riesnerici na priporočbo gospe Nebenführer naložila. Akoravno je po „krahu“ gospo Aristotelesovko na kolenih prosila, da naj jej vrne posojenih 200 gld., jih jej vendar nij hotela, ali nij mogla izplačati.

Zatoženka Aristotelesovka na to pravi, da jo je gospa Gajdičevka uže po katastrofi povsod sama iskala, da bi jej posodila še 700 gld.

G. France Schmidt, trgovec v špitalskih ulicah, se je hotel pri agentu Regnardu oženiti, kjer je bila Izatičevka hišna prijateljica. Da bi dobil njeno protekcijo, jej posodi 5000 gld. Od teh je dobil — velika sreča! — 3000 gld. nazaj, 2000 gl. pa je Izatičevka posodila Aristotelesovski, za katere je plačala v eni sami četvrti leta 240 gld. obrestij!

Priča Ida žl. Beck, 40 let stara, pisarjeva vdova, bolj ubogo oblečena. Vse svoje premoženje, t. j. 200 gold. je na priporočilo mešetarice Komeljke posodila Aristotelesovski.

Priča Jožefa Petrovčič, gostilničarka na St. Peterskem predmestji, po prvosedniku pozvana nemško govoriti, nikakor neče

nemški govoriti, nego pravi, da zna bolje slovensko. Po slovensko torej dalje pripoveduje, da je pri njej posredovala Komeljka, da je Aristotelesovski posodila 800 gld. Menjice, katere je dobila za ta denar, so bile podpisane samo od žene Aristotelesove, mož priče pa jej je rekel, da more tudi Aristoteles podpisan biti, da kaka ženska sama ne velja nič. Zahtevala je torej, da bi se tudi Aristotelesovkin mož podpisal. A te podpise je zatožena Aristotelesovka sama ponaredila. — Ko jej zatožena Aristotelesovka ugovarja, da to, kar je priča povedala, nij po vsem istina, obrne se Petrovčič proti zatoženi in jezno po nemški reče: „Sie lügen! Sebämens Ihnen, Sie Betrügerin, Sie! in zmagovito odide.

Priča Kristina Simon, kondukterska vdova in mati deseterih otrok, je Aristotelesovski sami posodila celo svoje imenje 200 gl., da bi jih porabila zatožena za kupčijo z lesom.

Priča Neža Keržišnik, 34 let stara šivilja, s solzami v očeh pripoveduje, da je s ponočnim šivanjem krvavo pridelan denar 320 gld. posodila Aristotelesovski. Izguba je za njo tem bolj občutljiva, ker mora za svojo staro bolno mater skrbeti.

Priča Viljelmína Zajec, kupčevalka z cveticami, je stoprv na večkratno prigovarjanje Aristotelesovke posodila jej 500 gld. proti 5 procentov obresti od 100 gl. na mesec.

Priči čevljarju Tomažu Volti je Aristotelesovka dolžna 200 gl.

Priča Markovič iz Skocijana na Dolenskem, dekla, je posodila po Riesnerci zato pripravljena 300 gld., ker je mislila, da ta denar neposredno na posodo vzame njena gospodinja hišna posestnica Klemens.

Priča Janez Brajdič, železniški čuvaj, povprašan, kako je on do tega prišel, da je Aristotelesovski posodil denar, pripoveda odkritosrčno zgodovino svoje špekulacije, ki je segla vsem pričujočim globoko v srce, blizu tako-le: 25 let sem železniški čuvaj. Jaz in moja žena sva s tem, da sva pri jedi in oblačilu šparala, kar je bilo le mogoče, prihranila 300 gld., katere sva imela v hranilnici. Seznanim se z nekim Šimencem, ka-

terega povprašam, ker je zmirom brez dela postopal, od česa živi, in kako službo ima. Pripovedoval mi je, da ima 700 gl. kapitala in ti so pri nekej gospej tako dobro naloženi, da dobi vsak mesec 35 gld. obresti, od katerih živi. Pripovedoval sem to svoji ženi in dolgo sva ugibala, ali bi tej gospej še mi dva zaupala svoje celo v 25 letih prihranjeno premoženje. Odločiva se, da hočeva. Pelje nas ta Šimenc k gospe „Riznarici“, kateri sva izročila denar. Ona nama je za trdno obetala, da ne moreva ničesa izgubiti, ker ima ona za varnost dosti obligacij. In vidite, gospod prvosednik, nadaljuje mož, jokaje se, izgubila sva vendar vse. Pred dvema mesecema smo ležali na kozah bolni, jaz, moja žena in vseh najinih 7 otrok, vsi v bolnišnici, pa nismo imeli v žepu okroglega. Kako je to hudo!

Marija Sežun je izgubila 870 gl.

Ko državni pravdnik konstatira, da je Aristotelesovka k večjemu 1400 gl. zastavila v loterijo in ker je enkrat 600 gld. zadela, sklene prvosednik Romé obravnavanje in drž. pravdnik dobi besedo, da stavi svoje predloge.

Državni pravdnik dr. Kočevar, dokazuje v izvrstnem, celo uro trajočem govoru krivdo zatoženih.

Tridnevno obravnavanje proti dvema zatoženima je v socialnem, ekonomičnem in fiziološkiem oziru zanimivo. Prvikrat je prišlo nenaravno hlepenje po hitrem bogastvu pred sodnijo, in tu se je odkrilo brezobzirno, tu se bode tudi kaznovalo, upajmo v svarilo drugim, ki morebiti, še dendenes upajo priti k bogastvu po enakem potu. Slišali smo pri obravnavanji jokanje in stokanje ubozih, kateri so izgubili, v dolgih letih prihranjene novce, videli pa smo tudi, da se so slepariji udali ljudje, pri katerih bi bilo vendar misliti, da spoznavajo, da je taka trgovina gotovo nenaravna, torej pogubna in od katerih bi bilo soditi, da nemoralnost odrtije poznajo in črtijo. Na obtožni klopi sediti denes dve ženski, katerima je bilo mogoče opehariti toliko ljudij za ogromno svoto; a ko pošten obrtnik ali delaven kmet ne more proti poštenim obrestim in popolnej varnosti

dobiti majhenega kapitala na posodbo. Pa saj je denašnji slučaj le majhen epilog k veliki tragediji, ki se je igrala meseca maja na Dunaji, tudi tam se je hlepenenje po nenaravnem bogastvu polastilo najvišjih in najnižjih krogov. Da je bilo mogoče štirim ženskam, namreč dvema zatoženima, umrli Izatič in mešetarici Komeljki izvršiti take goljufije, zato so se posluževale raznih sredstev s katerimi so upnike motile. Rekle so, da je Aristoteles silno bogata, da je kupčija z lesom izvrstna itd. Ko je obledela prej zlo verjetna slava Aristotelesovke, počeli ste menjice falsificirati, svoje življenje zavarovati in zastavljati brezvredne police. Tudi visoke obresti so bile povod, da so lahkomišljeni upniki svoj denar, tako rekoč tje v en dan na posodo dajali. Govornik dalje popolnem dokazuje da sti imele zatoženi namero goljufati in nasvetuje, da se obe obsodite na 5 let teške ječe, vendar sodnji priporoča pri sodbi, iti pod postavno mero kazni.

Dr. Kozjak, kot zagovornik Aristotelesovke, je govoril dobro, pa ne za sodnike, nego govoril je poslušalcem na srce, tako rekoč: „zum fenster hinaus“. Ker pa niso sodili poslušalci, tudi ne porotniki, nego stari juristi, je njegov govor zatoženi malo koristil. Nekaj mu od klakérjev zaklicanih „dobro“ je votant Perko takoj sè svinčnikom trkaje udušil.

Dr. Rudolf, kot zagovornik Riesnerice je tajil, da bi imela zatožena res misel goljufati in jo priporočal milosti sodnije.

Razsodba, kakor smo uže zadnjič povedali, se glasi: na dve leti teške ječe, poostreno z enim postom vsak mesec. Obe ste z malo kaznijo zadovoljni, in tudi državni pravdnik. Občinstva je bilo vse tri dni toliko, da so je morali briči preč poditi in je v sobani vladala neprenesljiva vročina.

Gospodarske stvari.

Varčnost na nepravem mestu je večkrat potrata.

(Dalje.)

Ako pogledamo obrtnijski kapital gospodarjev, nahajamo:

1. gnoj.

Dober gnoj pa se naredi z obilno, dobro krmno. Od krepke krme gre naj večji del najboljših prstenih obstankov krme v gnoj. Ker je taka krma tudi uže za živino samo dobra, imamo od nje dvojno korist. Drugič pa dobodemo dober gnoj, ako znamo z njim prav ravnati. In tukaj je pri slovenskih gospodarjih še dosti popraviti. Tukaj se ne sme ravnati, kakor včas, ko so še neumni ljudje copernice žgali, ravnati se mora, kakor nas uče možje, ki so učeni in ki se sami s kmetijstvom pečajo. Slovenskemu kmetu podaja društvo sv. Mohorja takove knjige, ki gā imajo boljsega, umnejšega gospodarstva učiti. A žalibog lastna izkušnja me uči, da veliki del kmetovskih Mohorjevih udov bere samo „življenje svetnikov“ in druge pobožne knjige, ki jih ona družba izdaje, za gospodarstvene se pa še ne zmeni ne. Ako ga na te opominjaš, ti odgovori, da zna bolje kmetovati, kakor pa oni, ki knjige pišejo, in da kdor po bukvah seje, tudi po bukvah žanje. Trdovratnega človeka, ki pa nij nikjer bil in ničesa videl, je pa teško spreobrniti. Naši kmetje so zapisani večidel zato v družbo sv. Mohorja, da dobodo „življenje svetnikov“, in pa, da se s tem kakor mislijo, fajmoštru prikupijo. Da pa drugih knjig ne beró in da se po njih ne ravnajo, dokaže ti prvi pogled, ki ga narediš v njihovo gospodarstvo. Toda čas jih bode uže spametoval.

Idimo nazaj k gnoju. Da bi se dobro gnojnice nič ne izgubilo, da na gnojišče ne sme sijati solnce ali se izcejati dež, da se ima gnoj povsodi enako raztrositi, pohoditi, moker ohraniti, z gipsom potresti in kmalu na njivo zaorati, vse to so pravila, ki jih uže vrabei po strebah žvižgajo, ki bi jih tudi naš kmet moral uže vedeti, ki jih tudi vé, pa se noče po njih ravnati. Gnoj nij denar, tako si misli kmet, mi pa mu pravimo, da je denar, da je najboljši in največji kmetov zaklad. Da, ustrašil bi se, ko bi mogel videti, kako marsikateri lep goldinar mu sè slabega gnojišča vzpuhti v zrak, ali pa ga dež raztopi, da v zemljo zleze. Naj bi se kmet na prsi tolkel, potem naj bi še le tožil, da njive ne rodé.

Gnoj iz štale je najboljši gnoj. On ima v sebi vse, kar rastlina za zivež potrebuje, zraven tega se pa iz njega dela tudi rodovitna prst. Večkrat pa je tudi dobro, ako se rabi umeteljno narejeni gnoj; kajti take sorte gnoj ima več rečij v sebi, katerih nema ne zrak, ne gnoj iz hleva, ne njiva v tako obilni meri. Ko bi se z njimi gnojilo, bi bila žetev še obilnejša.

Take sorte gnoja so guano, smlete kosti in pepel. Večkrat te sorte gnoja na dvojen način koristijo, prvič ker same gnojé, drugič pa, ker drugemu gnoju pomagajo, da bolje lahko deluje. Noben gošpodar naj tedaj ne zamudi, seznaniti se s kupivnim gnojem, ter poskušati z njim na svoji zemlji. Gnojni kapital donaša največje obresti, z njim si večkrat lahko podvojimo žetve. Seje naj se v ta namen detelja, pesa, krompir, ker za temi so njive boljše, kakor prej, in z velikim vspehom seješ na-njé strneno žito.

(Dalje prih.)

Našim gôrnikom.

(Piše Blaže Pernišek.)

(Dalje.)

Kdor je pazljivo čital 11. „Tednikovo“ številko, vidi, da se gledé kolikosti žlahtnina najbolj odlikuje. Progled nam jasno kaže, da pleme te trte nikedar ne pusti na cedilu gôrnika glede kolikosti, nego vsako leto bogato rodi. Ogromno množino nam predstavljajo poprečne in skupne številke! Baš to nam je povod, da najpred pozornost obračamo na žlahtnino ter hočemo značiti to pleme.

Žlahtnina

je najimenitnejše grozdje za zobanje; pa tudi vino nam daje prav dobro. Po Badenskem, v Švici, blizu Dunaja in še drugod je ta trta jako razširjena in sicer večji del je nasajena sama brez družih plemen. Ta trta daje kaj prijetno, lahko vino, ki ima precej alkohola, pa malo kiseline. Za zobanje najizvrstnejše grozdje se daje črez zimo hraniti (kako, o tem pozneje), ker jako nerado gnije, naj je še tako zrelo in ga dež naliva. Zato pa si ž njim prav dobro krpajo žepe gôrniki, kajti lahko ga prodajajo na Dunaji po goldinarji funt! Tako delajo Francozi in Avstrijanci, zakaj bi pa tudi mi ne? Ker vemo, koliko rodi na oralu, kredo v roko pa računimo, in videli bomo, da bi ne bila slaba, ka-li?

Žlahtnina je več rodov. Po barvi je to grozdje belo in rudeče. Splošno nemško ime za to pleme je „gutedel“, ožje naimenovanje boljših (belih in rudečih) trt pa je: „krachgutedel“. Najboljši izmej vse žlahtnine je beli „krachgutedel“, kajti ta izraz znani rod, kateri daje najstanovitnejše vino tega plemena.

Ta trta je tudi zato posebne veljave, ker se mraza jako malo boji, kar se daje uže iz tega sklepati, ker je po severnih

krajih udomačena, koder je treba trto odevati. Po tej teoriji bi se morala po slovenskih (posebno po hladnejših) vinskih goricah debela belina žlahtnini kar precej umakniti, ker je proti mrazu preobčutljiva. Iz tega izvira, da na debelej belini jako rada zelo škodljiva goba rase. Ta bolezen nastaja zastran naglo nastopivše hladne temperature o dežji itd., za kar zastaja mozgovina po celicah, da se pokazuje zunaj kot goba. Iz tega uzroka svetujem tudi ljutomerskim gôrnikom, da naj bi kakova tretjina šipona tu pa tam odstopila žlahtnini, ker ljutomerski kraji so jako vlažni ter gobo uzročujó šiponu, ki je jako podvržen tej bolezni. Po tem načinu bi žlahtnina jemala šiponu preobilno kislino, kar baš kazi slovečo ljutomersčino, ki je proizvod skoro samega šipona. Dragotin Hubar (vrl narodnjak, ki je na dunajski svetovni razstavi kot gôrnik dobil veliko srebrno medaljo, in ki je tudi pred nekaterimi dnevi od štajer. kmet. družbe dobil enako odlikovanje. Ur.) pravi, da $\frac{2}{3}$ šipona in $\frac{1}{3}$ žlahtnine daje izvrstno zmes. To tudi Trummer trdi. Vlažni kraji so žlahtnini posebno ugodni, šiponu pak nasprotno. Torej poskušajte vsaj po nižinah po malem! Šipon je postal Ljutomerčanom malik — in zastran obilnega sladora po vsej pravici; ali vendar gledé njegove rodovitnosti, preobilne kisline in gobe nij vreden tako neizmernega zaupanja, akopram utegne res biti vreden prvavstva ondót. Tudi z boketom se ne more hvaliti šipon, zakar pa naj bi tudi belemu rizlecu, moskatu ali traminarju odstopil nekoliko svojih zgodovinskih pravic. (O teh pozneje obširneje.

Na kmetiskej šoli sem preiskaval ljutomersčino 1873. leta več gospodarjev in našel sem v teh vinih 8 do $9\frac{1}{2}$ ‰ (tisočin) kisline (najboljše vino pa je mora imeti 5—6 ‰), alkohola pa po 9—12 ‰ (stotin) — nepremóčno in ne preslabo vino ga mora imeti 10 ‰ —.

Žlahtnini je najljubša sprstenina ali pa rahla prst, ki je malo namešana s peskom ali svižem. Celó v rodovnati zemlji se hvalno ponaša. Pogoj tej trti pa je posebno vlažna in hladna lega. Posebno izvrstno torej rodi po ozkih ali kotlinastih dolinah, koder je zrak vlažen. Dolenjci! baš vi ste tako srečni, da imate posebno mnogo tacih leg ob potocih za to ogromno rodovitno trto!

Žlahtnina je edina trta, katerà se še v taki zemlji dobro obnaša, v kateri je uže 2—3 črevlje globoko studenec. Dolenjci!

popuščajte tisto gnjilo in nerodovitno belino in druga premnoga sramotna trtna plemena ter si žlahtnine sadite!

Ta trta ima tudi to izvrstno lastnost, da se posebno rada prijemlje, naj sadiš sejenke ali pa rezino, kar pa premnogh družih trtnih plemen nij lastnost.

Žlahtnino obrezuj, kakor hočeš, vse ti krepko prenaša. Ako jo obrezuješ na španone, ovijače, loke dobodeš od nje ogromno število grozdov, ki so pa srednje velikosti; obrezuj pa jo na kratke reznike, dobodeš pa od nje sicer menje grozdov, a so pa ti toliki, da je veselje! To se zna, ta trta posebno zahteva obilno gnojeno zemljo.

Posebno izvrstna je žlahtnina za razpeljavanje po brajdah, zidovji itd., koder kmalu mnogo zdravega grozdja rodi, ki ga je lepo videti!

Ker to grozdje uže 1. polovico septembra zori, sposobno je tudi za tiste hladnejše kraje, koder še nikedar nihče tite sadil nij. Kaj porečete na to Gorenjci? Poskusite se z Dolenjci!

To vino kaj kmalu dozori; 2. leto doseže v sodu svojo popolnost, med tem, ko šiponce za to 8 let potrebuje.

Ta teden mi je poslal moj brat z Dolenjskega izpod Kuma svojega vina, ki ga je bil pridelal 1873. leto. Našel sem v njem 9 % (procentov) alkohola in 9 ‰ (promile) kisline. Zastran jesenske suše sta alkohol in kislina zdatno zgoščena, trgal pa je brat uže 4. oktobra (Ljutomerčani so pa še le najzadnje dni oktobra brali), torej se da sklepati, da so dolenjske lege in zemlja izvrstne za trto. Ko bi bila ondot plemenita trta in bi trgali Dolenjci mesec pozneje, potem pa se ne bojé Ljutomerčanov, le kletarstvo bi še morali umeti, kakor ga — ne!!

(Dalje prih.)

Razne stvari.

* (Devetkrat morilka.) V Peterburgu je bila 28. februarja preiskava proti štirinajstletni deklici, ki je v Gačinovem odgojevališči služila ter devet otrok umorila. Štirim je dva prsta v usta potiskala, ter jih zadušila, enega je v škafu potopila, enemu pa se sekuro glavo odsekala. Zadnji zločin je odkril vse druge umore. Tudi neko mačko je ubila, neko kravo pa zastrupila. Govorila je s sodnikom mirno, odkritosrčno, in se je tu pa tam smejala. Posebno ji je dopalo, pravi, ko je gledala mehurčke, ki so iz škafa leteli, v kateri je otrokovo glavo držala. Zve-

denci so izpoznali, da je na duhu bolna, in so jo poslali v norišnico.

* (Zima na Laškem.) Z Laškega se na Dunaj telegrafira, da so vse laške gore s snegom pokrite, in da se je spomlad morala umekniti, ker se je zima povrnila. Sneg, dež, toča, vse to leti drugo za drugim na zemljo, kjer pomaranče in citrone zore.

Tržna poročila.

Z Dunaja 14. marca. Sejm je bil zelo mlačen, ker pa se je malo žita pripeljalo, so se cene dobro držale. Pšenice se je prodalo komaj 25.000 colnih centov po cenah preteklega tedna; najboljša po 8 gl. 40 kr., najslabša po 7 gl. 85 kr. Rež so kupovali Ogri, dunajski mlinarji se pa niso dosti zmenili za njo. Najlepša je bila po 5 gld. 30 kr. Ječmen je imel malo kupcev, pa je vendar za 5 kr. poskočil. Bil je po 5 gld. 15 do 20 kr. Koruza se po navadnih cenah zelo kupuje. Oves se je pa zelo podražil, da je bil po 5 gl. 45 do 50 kr. dunajski cent. Po moki se je neki popraševalo, pa ne dosti.

Iz Buda-Pešte 14. marca. Kupci niso bili nič prav dobre volje, zato je pšenica zgubila proti koncu tedna 10—15 kr. in so je komaj 80.000 centov prodali. Reži se je prodalo samo 8000 vaganov, pa je še ta za 10 kr. padla. Ravno tako je imel ječmen slab trg. 10.000 vaganov se ga je prodalo in je tudi za 10 kr. padel. Koruza je padla za 5—8 kr., in so je 10.000 centov prodali. Oves pa se je za 6—8 kr. pri vaganu podražil. Prodali so ga 15.000 vag. Prosa se je 1000 vaganov prodalo po 5 gld. 7 kr. Pšeno je bilo po 8 gld. 50 kr. col. cent. Prav veliko se kupuje krompirja in je najdražji po 3 gl. d. cent, izpod 2 gl. 85 kr. se pa še ne dobó.

Tržne cene.

V Ljubljani 11. marca 1874.

Pšenica 7 gl. 10 kr.; — rež 4 gl. 90 kr.; — ječmen 4 gld. 30 kr.; — oves 2 gl. 50 kr.; — ajda 4 gl. 90 kr.; — prosó 4 gl. 90 kr.; — kuruza 4 gl. 90 kr.; — krompir 3 gl. 50 kr.; — fižol 6 gl. 60 kr.; — masla funt — gl. 55 kr.; — mast — gl. 42 kr.; — špeh frišen — gl. 36 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; — jajce po 1²/₃ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govedine funt 26 kr.; — teletine funt 30 kr.; — svinjsko meso, funt 34 kr.; — sena cent 1 gld. 10 kr.; — slame cent — gl. 75 kr.; — drva trda 8 gld. — kr.; — mehka 5 gl. 50 kr.

Loterijske srečke:

V Trstu: 14. marca. 76. 34. 33. 68. 86.

En sreberni goldinar velja 1 gold. 6 kr. v bankovcih.